
Višnja Samardžija, Alan Dukes (ur.) COMMUNICATING INTEGRATION IMPACT IN CROATIA AND IRELAND

Institut za međunarodne odnose (IMO), Zagreb /
Institut za međunarodna i europska pitanja (IIEA),
Dublin, 2008., 266 str.

Knjiga *Communicating Integration Impact in Croatia and Ireland* nastala je kao rezultat provedbe projekta "EU IMPACT- Akademski mreža za komuniciranje učinaka integriranja u Hrvatskoj", pokrenutog u siječnju 2007. uz financijsku potporu u okviru programa PHARE 2005. Knjiga se bavi prijenosom iskustava europskog integriranja građanima te iz toga kuta razmatra iskustva Irske i perspektive Hrvatske. Cilj je knjige na temelju irskog iskustva proširiti znanje šire javnosti o učincima pristupanja Hrvatske Europskoj uniji. Iskustva Irske kao stare članice Europske unije odabrana su zbog demografskih i povijesnih sličnosti s Hrvatskom, ali u prvom redu zbog duge tradicije koju ova zemlja ima u prijenosu učinaka integriranja i specifičnosti uvjeta (pozitivnih i negativnih) u kojima se ono odvija. Ta iskustva korisna su za Hrvatsku, bez obzira na nedavni neuspjeh referenduma kojim su građani Irske trebali odobriti Lisabonski ugovor Europske unije, jer pokazuju nužnost dobre pripreme komunikacijskih aktivnosti.

Publikacija je podijeljena u četiri tematska poglavlja koja se bave umrežavanjem i komunikacijom te učincima integriranja u Europsku uniju na području obrazovanja, zaštite okoliša, zaštite potrošača i sigurnosti hrane.

Prvo tematsko poglavlje knjige bavi se prenošenjem integracijskih pitanja europskoj javnosti i umrežavanjem. W. Wessels i Y. Nashoven raspravljaju o ulozi akademskih mreža, naglašavajući značenje transnacionalnoga transfera znanja. Izgradnja zajedničkog istraživačkog područja (European Research Area) svojim radnim mehanizmima podržava nastajanje zajedničke europske javnosti i time djeluje pozitivno na proces pristupanja Europskoj uniji. A. Dukes obrađuje na irskom primjeru problematiku komuniciranja s građanima. On predstavlja različite kanale komunikacije koje je irska vlada rabila za vrijeme i nakon pristupanja Europskoj uniji. Ulasku Irske u tada Europsku ekonomsku Zajednicu (EEZ) prethodila je duga javna rasprava i referendum o ulasku, koji je održan 1972. S vremenom je došlo do promjena u komunikacijskim kanalima u Irskoj, pa je interes građana za europske teme lagano slabio. Stoga Dukes naglašava značenje i potrebu daljnjeg rada na komuniciranju "Europe" s građanima. U posljednjem dijelu prvoga tematskog poglavlja V. Samardžija i I. Vidačak bave se izazovima potaknutim europskim integracijama u Hrvatskoj. Samardžija i Vidačak naglašavaju nužnost stvaranja i poticanja javne rasprave u Hrvatskoj o utjecaju pristupanja Europskoj uniji u određenim područjima. Ova metoda već se pokazala uspješnom u bivšim zemljama kandidatkinjama.

Problematika obrazovanja obrađuje se u drugom tematskom poglavlju knjige. Značenje obrazovanja, koje je bilo ključni faktor irskoga gospodarskog razvoja od ranih sedamdesetih godina razmatra se u prilogu T. Bolanda. Iako sustav obrazovanja u zemljama članicama nije pod izravnom odgovornošću Europske unije i njezinih struktura, EU je na direktan i indirektan način osjetno utjecao na razvoj obrazovnoga sustava u Irskoj. Gotovo jedna trećina ukupnih financijskih sredstava koje je Irska primila iz europskih fondova uložena je u razvoj ljudskih potencijala. P. Lučin, S. Milovanović i J. Ba-

đari u svom radu upozoravaju na prednosti koje će sudjelovanje u programu cjeloživotnog učenja i usvajanje ciljeva Lisabonske strategije i drugih europskih standarda donijeti građanima Hrvatske. Pokretljivost studenata i znanstvenika osjetno će utjecati na razvoj višeg obrazovanja u Hrvatskoj. Lučin pri tome naglašava da je sudjelovanje u društvu utemeljenom na znanju, uz odgovarajući razvoj ljudskih potencijala, povezano s visokim zahtjevima i potrebom restrukturiranja sektora obrazovanja u Hrvatskoj. Pregovarački proces pomoći će u izgradnji odgovarajuće politike, dajući poticaje razvoju akcijskih planova i njihovoj provedbi te sudjelovanju u financijskim fondovima EU-a, olakšavajući time izgradnju kapaciteta i modernizaciju hrvatskoga obrazovnog sustava.

Treće tematsko poglavlje knjige pokriva područje zaštite okoliša, u kojem su reforme zahtjevnije i skupe, a pozitivni učinci za građane i društvo u cjelini nisu vidljivi u početnom razdoblju. Stoga je odgovarajuća komunikacijska strategija od posebne važnosti za uspješno provođenje reformi na ovom području. G. O'Leary upoznaje čitaoca s irskim iskustvom u zaštiti okoliša. Irska vlada primijenila je načelo otvorenoga pristupa informacijama, spoznavši da dobro obaviještena javnost dovodi do povećanja ekološke svijesti. Utjecaj procesa pristupanja Europskoj uniji na zaštitu okoliša u Hrvatskoj predmet je priloga M. Fredotović, I. Sladić, M. Stošić i I. Šimunović. Rad analizira neke od zahtjeva vezane uz promjene u sustavu zaštite okoliša, posebice se osvrćući na čistoću zraka, vode i gospodarenje otpadom. Usprkos postojanju određenih strategija i planova za zaštitu okoliša, Hrvat-

ska još mora usvojiti velik dio pravne stečevine vezane za ovo područje. Troškovi života i proizvodnje će porasti, ali će, s druge strane, promjene u zaštiti okoliša dugoročno donijeti brojne pogodnosti vezane uz kvalitetu života. Članak kojem su autori H. Butković i S. Tišma objašnjava glavne izazove prilikom usvajanja pravne stečevine iz područja zaštite okoliša na temelju iskustava novih zemalja članica. Analizirajući zakonodavne, administrativne, financijske i ekološke učinke usklađivanja s pravnom stečevinom, zaključeno je kako je primjena europskih standarda imala veliku ulogu u čišćenju zagađenog okoliša zemalja Srednje i Istočne Europe. Naglašeno je da usklađivanjem s europskim standardima građani dobivaju nova prava, a vlastima se nameću obveze da olakšaju pristup informacijama, da više uključuje javnost i da osiguraju bolji pristup pravosuđu.

Sigurnost hrane i zaštita potrošača predmet su analize u četvrtom tematskom poglavlju knjige. Prema riječima T. Quigleyja, kredibilitet irskih institucija u sigurnosti hrane postignut je fokusiranjem na interese potrošača i javnoga zdravstva. Uspjeh irske politike djelomično je i zasloga osnivanja specijalizirane agencije (Food Safety Authority of Ireland), koja je stavila zdravlje potrošača na prvo mjesto, ispred interesa industrije. Quigley osobito ističe značenje informiranja javnosti – u ovom slučaju potrošača – kako bi se razvila odgovarajuća kultura sigurnosti hrane. U svom doprinosu publikaciji B. Antunović ističe kako su zaštita potrošača i sigurnost hrane u Hrvatskoj već priznate kao područja koja zahtijevaju posebnu pozornost. Sigurnost hrane u Hrvatskoj postaje stvar interesa i drugih zemalja članica Europske unije, s obzirom na to da će hrvatska hrana u skoroj budućnosti biti označena kao "proizvedeno u EU". Izgradnja aktivnog i pouzdanog odnosa s potrošačima u sigurnosti hrane, djelujući transparentno i pružajući sve informacije o sigurnosti hrane, postaje ključni princip. Stoga, ističe Antunović, institucije vlasti moraju djelo-

Igor Dekanić, Vladimir Lay (ur.) GEOPOLITIČKI ASPEKTI NAFTE I VODE

vati kao pouzdan izvor informacija za javnost. Osnivanje Hrvatske agencije za hranu, koja je nastala kao direktan rezultat pretpristupnoga procesa, vrlo je važan korak na ovom putu.

Razvoj, unapređenje i promjena zaštite potrošača u Hrvatskoj od početka usklađivanja s pravnom stečevinom teme su analize u radu V. Brčić-Stipčević. Najvažnije pogodnosti za potrošače bit će postignute usklađivanjem odnosa između ponuđača i potrošača. Hrvatska već raspolaže velikim brojem zakona koji reguliraju odnose između ponuđača i potrošača i omogućuju neprekidan nadzor tržišta, međutim do sada građani Hrvatske nisu iskoristili ove mogućnosti, zbog straha od dugotrajnih i skupih parničnih postupaka i neupućenosti u postojanje odgovarajućih zakona. Kako bi se uspjelo u razvoju i unapređenju zaštite potrošača, treba poboljšati znanje potrošača o njihovim pravima i mogućnostima samozaštite, ojačati aktivan udio potrošača u donošenju zakonskih propisa te omogućiti bolji nadzor tržišta, što je dužnost ovlaštenih institucija.

Knjiga završava pregledom glavnih dostignuća u okviru projekta EU IMPACT. Osvrćući se na zaključke s konferencije i tri regionalna foruma održanih tijekom trajanja projekta, H. Butković i I. Ondelj ističu da je uspjeh ovoga projekta prije svega u povećanju transparentnosti procesa europskih integracija, dok je irsko iskustvo ocijenjeno kao osobito korisno za Hrvatsku. Ova je knjiga dobar primjer prijenosa znanja i komunikacije s građanima. Analiza iskustava država članica izvršna je podloga za pripremu onih zemalja koje tek trebaju postati dijelom Europske unije.

Tanja Ilić

Centar za politološka istraživanja, Zagreb,
2008., 188 str.

Knjigu *Geopolitički aspekti nafte i vode* čini zbirka radova raznih autora iz raznih znanstvenih područja. Knjiga se sastoji od devet tekstova, od kojih 6 obrađuju geopolitičke aspekte nafte, a tri teksta bave se vodom.

U *Uvodu* Dekanić oslikava globalno stanje naftnih resursa i gospodarenja naftom, ističući brojne probleme koji su se posljednjih godina pojavili – od onih vezanih uz najavljivani vrhunac iscrpljivanja energenta do ekoloških. U takvoj situaciji nafta, a u zadnje vrijeme i plin i voda, postaju važna gospodarska sredstva te primarni geopolitički ciljevi političke strategije. U knjizi se posebna pozornost pridaje i geostrateškoj poziciji Hrvatske u globalnom kontekstu, s obzirom na njezin važan tranzitni položaj za kretanje nafte i plina prema zapadu te s obzirom na njezino vodno bogatstvo.

U prvom tekstu knjige, *Geopolitika u doba globalizacije*, Anđelko Milardović daje teorijski pregled geopolitičke znanosti kroz povijest. Svršetkom Hladnog rata svijet je prestao funkcionirati kao bipolarna geocentrična struktura te tranzitira u multipolarnost i policentričnost, čemu je uvelike pridonijela globalizacija. U novoj geopolitici ne odriče se važnost teritoriju, ali se posredovanjem novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija premješta važnost s fizičkoga mjesta na prostor tokova ili virtualni prostor. Dakle, premda su akteri ukorijenjeni u nekom određenom teritoriju, njihovo djelovanje čini ih transnacionalnima. Tako se u zadnje vrijeme sve više govori o geoekonomiji, koja predstavlja borbu država za ekonomsku dominaciju preko koje se učvršćuju svi drugi oblici moći.